

SZOJUZKULTURA. Számítógépes információs rendszer a szovjet kulturális és művészeti tájékoztatási központban. – A Lenin Könyvtár keretében 1972-ben létesült országos kulturális és művészeti tájékoztatási központ (*Informkultura*) a nemzeti információs rendszer kialakításának irányítása és a szocialista nemzetközi együttműködés (*Interinformkultura*) szervezése mellett jelentős szolgáltatási tevékenységet fejt ki. A központi zenei, színházi, múzeumi stb. könyvtárak állományát is igénybe véve 1981-ben a következő tájékoztatási kiadványsorozatot állítja elő: nyolc havi megjelenésű szakterületi bibliográfiai sorozat (összesen mintegy 25 ezer tétel, a könyveken kívül 210 szovjet és 870 külföldi folyóiratból válogatva), öt referáló folyóirat, hét tematikus szemletanulmány, kilenc sorozat ún. expressz-információ (konferenciák anyagainak és fontosabb kutatóintézeti eredmények ismertetése). A kultúraelmélet, képzőművészet, zene, színház, művészetelmélet, népművelés, múzeum- és könyvtárügy, műemlékvédelem és restaurálás témaköreit átfogó kiadványok összterjedelme eléri a 450 ívet. A központ gyűjti az olyan nem-publikált dokumentumtípusokat, mint a fordítások, irodalomkutatási jegyzékek; előfizetés keretében 40 külföldi folyóiratról folyamatosan tartalomjegyzék-másolatot szolgáltat (és rendelésre az eredeti dokumentumok xerox- vagy mikromásolatait), végül 300 felhasználónak biztosít szelektív információterjesztést (SDI).

Ilyen méretű információs tevékenység törvényszerűen veti fel a gépesítés szükségességét. 1980 novemberében egy tanácskozás alkalmával az Informkultúrában járva megkaptam a *Szozjukultura* elnevezésű gépi rendszer leírását. Ebből a legérdekesebb adalékok:

A rendszer létrehozása 1977-ben kezdődött, 1980-ban a kísérleti, ez évtől pedig az üzemszerű működés szakaszába ért. A Szozjukultura a központ szűkebben vett kulturális szakterületeit (kultúraelmélet, könyvtártudomány, népművelés, muzeológia, műemlékvédelem) fogja át, a művészetek anyagának felvételére a rendszer további fejlesztése során kerülhet sor. A rendszer a Lenin Könyvtár gépparkjára (4030-as számítógép, Pentacta-sor, fényzedő stb.) épít.

Számítások szerint az éves input 32,5 ezer dokumentum lesz, avagy a belföldi anyag 100%-a és a szovjet könyvtárakba beérkező külföldi kiadványok 80%-a. A belföldi dokumentumok esetében a feldolgozásra a beérkezéstől számított 5, a külföldieknél 10 nap áll rendelkezésre a géprevitelig. A feldolgozás során a bibliográfiai leírás mellett annotációk is készülnek, a tartalmi feltárás eszközei pedig a szovjet osztályozási rendszer (BBK), az Informkultura rubrikátora (2600 szakcsoport 10 hierarchiaszinten, amelyekből a felső 2, illetve 3 megegyezik az NTMIR és a MISZON rubrikátorával), valamint az említett négy szakterületre kidolgozott, egymás között kompatibilis tezaurusz (összesen 14 ezer lexikai egység, ebből 12 ezer deszkriptor). Az indexelés igen nagy mélységű lehet, maximum 16, egyenként 15 deszkriptort tartalmazó szőláncig terjedhet.

A számítógépes feldolgozás eredményeként a következő outputok állíthatók elő:

- *SDI-szolgáltatás* évente ezer keresőprofilban (havonta kétszer a felhasználó ún. jelzőkártyákat kap, amelyen a dokumentum leírása, annotáció és lelőhely áll).

- *Retrospektív irodalomkutató* évente 5 ezer igénylésre tervezve (a határidő 10, esetenként 20 nap lehet). Az SDI és a retrospektív keresés 90%-át előre megállapított (egységesített) keresőprofil szerint tervezik nyújtani.
- Öt havi megjelenésű *bibliográfiai sorozat* (a kultúra általános kérdései és a kulturális építés; könyvtártudomány és bibliográfiaelmélet; népművelés; muzeológia és műemlékvédelem; amatőr művészet). Az éves összterjedelem 500 ív. A sokszorosításra alkalmas példányok elkészítése 30, a sokszorosítás – 3000 példányban – további 12 napot vesz igénybe.

A felhasználó a kapott információk alapján kérheti az eredeti dokumentumokat (a teljesítés legalább 50%-ban másolatot fog jelenteni, felkészültek évi 500 ezer xerox- és 50 ezer mikromásolat szolgáltatására).

Az egész rendszer működtetéséhez 127 ember munkája szükséges (ebből 19 a Lenin Könyvtár számítóközpontjában, további 25–30 pedig a reprográfiai részlegben). Az éves teljes ráfordítás meg fogja közelíteni a félmillió rubelt (a rendszer nem lesz önfenntartó). A tervezett paramétereket a rendszer 6 éves működés után éri el.

SONNEVEND PÉTER